

Idzerda - radiozenders

(1)

Radiozenders van 1919-1931

Na zijn eerste demonstratie van een telefoniezender op de Jaarbeurs in Utrecht van 1919 werkt Idzerda gestaag aan de verbetering van de kwaliteit en aan het vergroten van het zendvermogen. Soms gaat het daarbij om kleine veranderingen aan een bestaande zender, soms betekent het de bouw van een volledig nieuwe zender.

Het is onmogelijk alle stappen en fasen van die ontwikkeling te reconstrueren en te tonen. De hierna getoonde selectie geeft een beeld van de ontwikkelingen van 1919 tot 1931.

Radiozender Jaarbeurs 1919

Op zijn stand bij de Jaarbeurs in Utrecht in februari / maart 1919 presenteert Idzerda zijn eerste telefoniezender met een door Philips geconstrueerde zendlamp. Met de zender overbrugt hij een afstand van 1200 meter tot de stand van Philips, maar hij wordt ook in het land tot op grote afstand gehoord.

■ **Telefoniezender op Jaarbeurs Utrecht 1919**
Monsterkamer Lucas Bolwerk 3012

Radiozender bij eerste omroepuitzending (6-11-1919)

Een paar maanden na zijn demonstratie op de Jaarbeurs krijgt Idzerda een doorlopende zendvergunning met de roepletters PCGG. De eerste proeven vinden plaats bij een golflengte van 800 meter met een 10W Philips-Ideezet-generatorlamp.

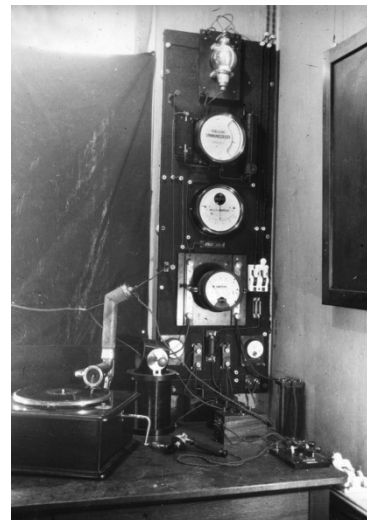
Op 6 november 1919 verzorgt Idzerda de eerste radio-omroepuitzending in ons land op een golflengte van 670 meter. De zendlamp is een 75W Philips-Ideezet-Generatorlamp, die bij een anodespanning van 1000 V een anodestroom trekt van 75 mA.

De uitgestraalde energie bedraagt naar schatting 30 à 35 W en het signaal is frequentiegemoduleerd. Ook later gebruikt Idzerda, in afwijking van andere radiostations die in AM (amplitudemodulatie) uitzenden, FM (frequentiemodulatie).

De antenne is opgehangen tussen twee masten en bestaat uit twee draden op 2 m afstand van elkaar. De hoogte boven de grond is ca. 20 m, de lengte van het horizontale gedeelte ca. 40 m.

Radiozender (begin 1921)

Het Engelse tijdschrift Wireless World beschrijft in een artikel de zender en antenne die Idzerda begin 1921 gebruikt.

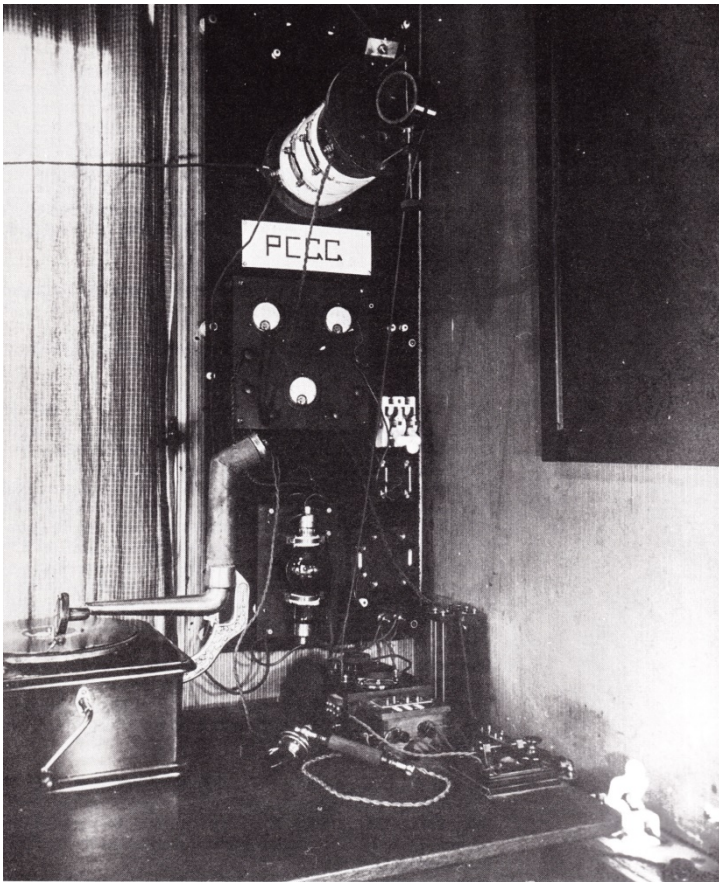
■ **Zender met zendlamp boven (Philips type H of I), begin 1921**
(Wireless World, 30-4-1921)

Idzerda - radiozenders

(2)

Radiozender ("The Illustrated London News" april 1922)

Op 29 april 1922 wijdt "The Illustrated London News" een uitgebreid artikel aan de omroepactiviteiten van het Nederlandse radiostation PCGG.

■ **Illustratie van de zender van het radiostation PCGG**
(*The Illustrated London News*, 29 april 1922)

De afbeelding van de zender in het artikel laat mogelijk een iets oudere situatie zien. De lamp is beneden geplaatst. Waarschijnlijk is het niet de eerder aangekondigde Mullard-lamp van 250W, maar een vergelijkbare Philips-lamp (type H of I).

Radiozender (Radio-Nieuws, juli 1922) / "omroep"

In Radio-Nieuws van juli 1922, bijna 3 jaar na de eerste radio-omroep-uitzending van Idzerda, stelt hoofdredacteur Jan Corver voor radio-uitzendingen het nieuwe Nederlandse woord "omroep" voor.

■ **"Groot-Omroeper" Idzerda** (Radio-Nieuws, juli 1922)

In Amerika is voor radiotelefonie-uitzendingen intussen al het woord "broadcasting" in gebruik en in Duitsland "Rundspruch". Corver heeft het woord "omroep" afgeleid van de term dorpsomroeper c.q. stadsomroeper, die in die tijd met luide stem nieuws bekend maakt.

De afbeelding bij het artikel toont een radiozender die veel lijkt op de zender op de afbeelding in "The Illustrated London News" van april 1922, maar die toch op onderdelen anders is.

Idzerda - radiozenders

(3)

Radiozender voor uitzendingen Daily Mail (juli 1922 - februari 1923)

Van de zender die Idzerda gebruikt voor de uitzendingen onder het contract met de Daily Mail (juli 1922 – februari 1923) is geen afbeelding bekend. Wel is bekend dat hij daarbij uitzendt op een golflengte van 1300 meter en dat hij 4 lampen van elk 250 W parallel schakelt.

Radiozender voor NVVR-uitzendingen (februari 1923 - juli 1924)

Van februari 1923 tot juli 1924 huurt de NVVR (Nederlandsche Vereeniging voor Radiotelegrafie) de zender van Idzerda voor het uitzenden van muziek en het doen van mededelingen aan de verenigingsleden door de eigen omroeper H. Veenstra.

■ **Uitzending Omroep der NVVR**

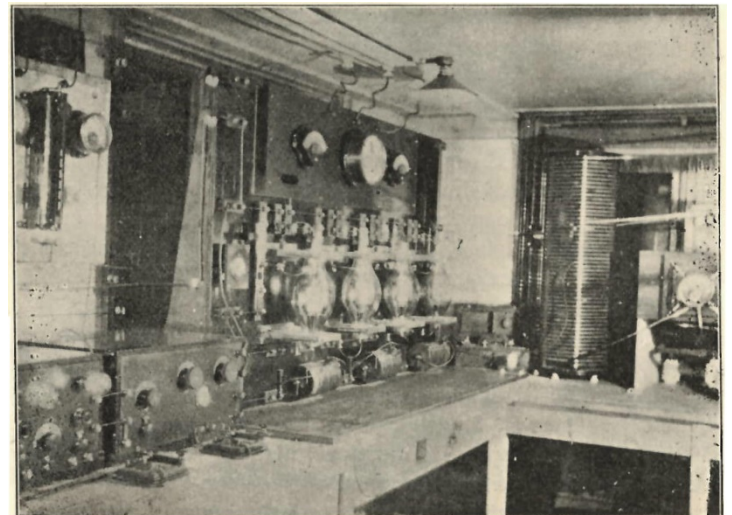
H. Veenstra (NVVR) aan de microfoon, in het midden Idzerda (Radio-Expres, 1-11-1923)

Radiozender 1926

Eind 1924 verliest Idzerda door de liquidatie van de NRI zijn zendvergunning.

Medio 1926 krijgt hij opnieuw een vergunning, opnieuw met de roepletters PCGG. Op dat moment beschikt hij over een kopie van de KNMI-radiozender, die hij voor eigen gebruik heeft gebouwd. Met die zender verzorgt hij waarschijnlijk geen radio-uitzendingen, omdat de vergunningsvoorwaarden dat niet toelaten.

De KNMI-zender, bestemd voor het uitzenden van weerberichten, heeft Idzerda gebouwd in 1924 / 1925. Bij een opgenomen vermogen van 2,4 kW kan bij een golflengte van 1100 meter 1,5 kW uitgestraald worden. De zender kan overigens op meerdere golflengtes uitzenden.

■ **KNMI-zender (eind 1924 / begin 1925)**

In het midden de "energietafel" met 3 grote zendlampen (Philips type Z5), midden rechts de antenne-verlengspoel.

Radiozender (1930-1931)

Medio 1930 krijgt Idzerda weer een nieuwe zendvergunning, waarvoor hem de roepletters PF1IDZ worden toegewezen. Van juli 1930 tot eind 1931 is hij met deze roepletters elke zaterdagavond van 24 tot 2 uur met een muziekprogramma ("De Nachtuilen") in de lucht.

Waarschijnlijk gebruikt hij daarbij de zender die hij in 1940 aan het Postmuseum heeft nagelaten en die nu in het bezit is van Beeld en Geluid.

■ **Radiozender die Idzerda waarschijnlijk in de periode 1930-1931 gebruikte voor zijn uitzendingen met het radiostation PF1IDZ.**

De foto toont echter nog zijn oude roepletters PCGG.

Deze zender, met de Philips zendlamp Z5, bevindt zich nu in de collectie van Beeld en Geluid in Hilversum.

Van deze zender is door Ed Plevier van de werkgroep "Idzerda – 100 jaar radio-omroep" een replica gemaakt, die tijdens de expositie in de studio wordt gedemonstreerd.